

.....

TOKOVI

.....

*Jaroslav Hašek**

FINANSIJSKI PROBLEM

Službenik banke “Prohaska i ortaci”, stari Šima, posle petnaest godina skupio je hrabrost i zakucao na vrata šefa Prohaske sa željom da mu se od Nove godine plata poveća za

dvadeset kruna.

Sede Šima pred gospodina Prohasku, jer mu je ovaj, čuvši njegovu molbu, rekao da sedne: gospodin šef šeta po kancelariji, gestikulira i govori: “Mogao sam odmah da vas izbacim sa vašom bestidnom molbom, ali pošto baš imam pola sata vremena, želim da sa vama po razgovaram, ovako prijateljski. Vi hoćete da vam podignem platu za dvadeset kruna mesečno, što znači 240 kruna godišnje. To zahtevate od mene u trenutku kada Damoklov mač, inflacija, visi nad tržištem novca. Zna li da alpinke padaju sa 772 na 759,60 kruna, da su akcije Bedžihovih postrojenja pale sa 940 na 938 kruna. Kurs Zbrojovke takođe rapidno pada, dragi gospodine Šimo, sa 728 pao je na 716,40 kruna. To je užas, a vi hoćete svojih dvadeset kruna povišice!”

Stavio je ruke iza leđa i nastavio da govori: “Berza ševrda. Vodećim papirima, akcijama austrijskog kreditnog preduzeća, pala je vrednost poslednjih dana i celokupan pad čini 5 kruna na 664,90, a vi hoćete dodatak od dvadeset kruna. Mađarska vlada nije dobila od Francuske pozajmicu od sto miliona kruna, a vi tražite od mene

dvadeset kruna povišice.

Nemačka prodaje železare, govori se o prodaji austrijskih državnih poseda, a vi ulazite kod mene i pričate kao da se to podrazumeva: ‘Služio sam vam, gospodine šefe, petnaest godina, usuđujem se zamoliti, a zbog finansijskog problema, sveobuhvatnog poskupljenja, desetero dece, pocepanih cipela i bolesti, za dvadeset kruna mesečne povišice’. Nesrećniče, u pravu ste. Finansijska tegoba je velika. Akcije Južnih pruga opadaju za 5 kruna po komadu, a ja ih imam toliko... Ali, zašto bih ja vama to govorio,

* *Jaroslav Hašek* (1883–1923), češki pisac, autor čuvenog romana *Dobri vojniki Švejk*. U crtici “Finansijski problem” dolaze od izražaja dve bitne odlike Hašeka kao pisca: oštra satira i visok stepen anticipacije.

čoveče. Znajte da se ni akcijama Buštehradske železnice danas dobro ne piše. Vi ste nerealni kada mi tražite povišicu. Čoveče, vi ste poludeli! Idite samo na Prašku berzu. Na tržištu je toliko vrednosti, takva potražnja, ali džabe. Sve prognoze ukazuju na veliki pad. Nikakve akcije nisu više sigurne. Akcije Kreditne banke, koje sam ranije ugovarao za 760, pale su na 750,5. Šta kažete na to i da li još uvek želite povišicu, stari čoveče? Ustrajavate li na svojoj molbi i u trenutku kada ne postoji šansa ni da švajcarska vlada ovde pozajmi dva miliona koji su joj potrebni da bi radila? Da, starče! Mesečne analize razvoja nisu povoljne, ovogodišnji bilans će biti da čovek poludi. Rumunija, Turska, Bugarska, Grčka ne mogu da pozajme ni novčić, a vi hoćete

da vam podignem platu.

Španija, Portugalija i Italija nemaju gde da dobiju pozajmice. Banka Frans-frer u Lionu pretrpela je gubitak od 150 miliona franaka zbog krize u Maroku, a vi mrtav-hladan sedate i kažete: 'Molim vas, gospodine šefe, povišicu od dvadeset kruna.' Čoveče, znate li vi da se govori o fuziji rošičkih ugljenokopa sa Bedžihovim postrojenjima i znate li da kupovina koksa iz dola Marije Ane ima za posledicu smanjenje godišnjeg obrta za dvadeset hiljada kruna? Špekulacijama nigde ne ide dobro. Kupite akcije Podolske cementare, stari čoveče, i videćete kako ćete se lepo opustiti, ali krenite s njima na berzu! A, nećete, vrtite glavom. Dobro je da se čvrsto drže akcije Kolinske fabrike za veštačko đubrivo za koje ćete platiti 379, ali ja sam ih kupio po 382 krune – i tu sam izgubio tri krune po jednoj akciji. Verujte mi, ne mogu ni da vas pogledam, čoveče! Sedite tu kao drvo! Idite dođavola i sa akcijama šećernih kompanija! Kad vam kažem da i one vidljivo padaju i da nećete dobiti više od 261,50 makar se zapalili. Meni niko ne sme ni da ih ponudi, isto kao ni akcije fabrike doktora Kolbena, to znam sigurno. Ja bih takvog čoveka izbacio, stari čoveče. Znate li da je vineberska ciglana pred bankrotom i da su ljubljanske obveznice u stalnom padu? Znate li da se američki milijarder Braun ustrelio? Znate li da su se ubili milioneri Miler, Skalat, Kovner, Hibner, da su se obesili finansijeri Reš, Kinaj, Men, Bilšar, znate li da su skočili u reke i kanale Karelta, Morison i Komo i bankar Hamerles sa ortakom? Znate li da bankrot prati bankrot, da ugljenokopi na Aljasci gore i da se u njih bacio kralj istih? Znate li da su nalazišta sumpora na Uralu uništena zemljotresom? Da su oldenburške obveznice pale za 50% i da su bankrotirala železnička i tramvajska preduzeća? Vi to sigurno ne znate, jer da znate, ne biste od mene tražili povišicu od dvadeset kruna mesečno..."

Finansijer Prohaska prodrmusu bespomoćnog Šimu i ovaj pade, ruku i nogu hladnih kao led, sa stolice na patos.

Zbog tih finansijskih problema prepuče mu srce.

(Preveo Svetozar Ilić)